

NEETS

Ο όρος **NEET** σχηματίζεται από το αρκτικόλεξο Young people **Not** in **E**ducation, **E**mployment or **T**raining. Στα ελληνικά αποδίδεται, ως νέοι άνθρωποι, **Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΑΕΚ)** και περιγράφει μια πρωτότυπη και ετερογενή ομάδα κοινωνικής ευπάθειας που βρίσκεται εντός του ηλικιακού φάσματος από 15 έως 24 ετών.

Η κοινωνική αυτή κατηγορία απασχολεί τους υπευθύνους χάραξης κοινωνικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μια πολυσύνθετη ομάδα ευαλωτότητας νέων ανθρώπων με σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος. Όπως έχει ήδη προκύψει από την έρευνα που διεξήγαγε η οργάνωση Impetus PEF στο Ηνωμένο βασίλειο το 2014, η μη συμμετοχή των νέων αυτών σε βασικούς θεσμικούς πυλώνες της κοινωνίας, όπως είναι η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η εργασία, επιφέρει υψηλό κόστος κοινωνικών παροχών και, από την άλλη, απώλεια κρατικών εσόδων (1). Επίσης, πρόκειται για ένα ζωτικό τμήμα της κοινωνίας, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει θεμέλιο δημιουργικότητας και προοπτικής για το μέλλον, ωστόσο παρουσιάζει σημαντικά ρήγματα, με πολλαπλές ερμηνείες αιτιολόγησης. Η αποκαλούμενη “lost generation”, είναι η γενιά που κινδυνεύει να χαθεί.

Η προέλευση του όρου

Ο όρος αρχικά επινοήθηκε στην Μεγάλη Βρετανία το 1999 με σκοπό να αναδειχθούν μέσω της δημιουργίας ενός δείκτη και να συμπεριληφθούν ως δικαιούχοι επιδομάτων ανεργίας οι νέοι ΕΑΕΚ μεταξύ 16-18 ετών οι οποίοι, λόγω αλλαγών στο καθεστώς πολιτικής παροχών επιδομάτων, έμεναν εκτός του ορισμού του γενικού δείκτη ανεργίας.

Στην αρχή ο όρος NEET συνδέθηκε με την πρόωρη εγκατάλειψη του εκπαιδευτικού συστήματος, δεδομένων των ανησυχητικών σχετικών ποσοστών αλλά και της προτεραιοποίησης του ζητήματος της μαθητικής διαρροής από τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. (2).

Ειδικότερα, η ευρύτερη χρήση του όρου NEET πραγματοποιήθηκε μετά τη δημοσίευση της βρετανικής κυβερνητικής έκθεσης “Bridging the Gap” τον Ιούλιο του 1999, η οποία αφορούσε στην συγκεκριμένη ομάδα, τη διερεύνηση των παραγόντων δημιουργίας της και τις δυνατότητες παρέμβασης με πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου (3)

Πέραν του όρου NEET, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο έχουν υιοθετηθεί και χρησιμοποιούνται και άλλοι ορισμοί για να περιγράψουν και να ερμηνεύσουν τη συγκεκριμένη κατηγορία κοινωνικής ευπάθειας. Ωστόσο οι όροι αυτοί επικεντρώνονται κυρίως στο χαρακτηριστικό της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, κατά συνέπεια δεν εμπεριέχουν το

σύνολο των παραμέτρων που προσδιορίζουν αυτή την κατηγορία. (βλ. Βαρόμετρο Απόντων : οι NEETs στην Ελλάδα Σελ.215-19) (4)

NEET και πολιτική αντιμετώπισης στην Ευρώπη.

- Ο όρος NEET εισήχθη στα κοινοτικά επίσημα κείμενα το 2008 (βλ. European Commission, 2008: 130-131 και Παπαδάκης 2013).
- Οι NEETs αναδείχθηκαν ως μία από τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μετά τη Μεγάλη Ύφεση του 2008. Η ανεργία των νέων εκτοξεύτηκε πάνω από το 40% σε πολλές χώρες της ΕΕ, καταδεικνύοντας πόσο πιο ευάλωτοι είναι οι νέοι στην οικονομική ύφεση από άλλες ηλικιακές ομάδες.
- Η έννοια NEET έχει τυποποιηθεί σε στατιστικό δείκτη (NEET indicator) από διάφορους οργανισμούς, (πχ την ILO - International Labour Organization) και αξιοποιηθεί ευρέως για την στοχοθέτηση των πολιτικών που προσανατολίζονται στη νεολαία και αφορούν στην απασχολησιμότητα, την εκπαίδευση, την κατάρτιση καθώς και την κοινωνική ένταξη, ήδη από το 2010. βλ. σελ. 21 (5).
- Στους NEETs έγινε εξειδικευμένη αναφορά για πρώτη φορά στις συζητήσεις εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφορούσαν στην ανάπτυξη μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για τους νέους, οι οποίες κατέληξαν στην παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης δέσμης πρωτοβουλιών πολιτικής για την εκπαίδευση και την απασχόληση των νέων στην Ευρώπη με τον τίτλο «Ευρώπη 2010 Νεολαία σε κίνηση - Youth on the move».
- Τον Απρίλιο του 2013, εγκρίθηκε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή μιας πολιτικής δέσμευσης των κρατών μελών στην αγορά εργασίας, με τίτλο «Εγγύηση για τη Νεολαία» - «Youth Guarantee».

Η μείωση του αριθμού των NEET αποτέλεσε την βασική μέριμνα της Εγγύησης για τη Νεολαία. Αυτή η πρωτοβουλία είχε στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι οι νέοι ηλικίας 15–24 ετών θα λάβουν μια καλής ποιότητας προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που θα μείνουν άνεργοι ή θα εγκαταλείψουν την τυπική εκπαίδευση. Η εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία σε όλα τα κράτη μέλη, μέσω της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων

(ΠΑΝ), συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση της κατάστασης σε κάθε κράτος μέλος, μειώνοντας τον αριθμό των NEETs.

- Τον Δεκέμβριο του 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την πρωτοβουλία «Επενδύοντας στη νεολαία της Ευρώπης», μια ανανεωμένη προσπάθεια για τη στήριξη των νέων. Δεδομένου του θετικού αντίκτυπου της πρωτοβουλίας «Εγγύηση για τη Νεολαία» μέχρι τότε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέκτεινε τη διαθεσιμότητα των πόρων χρηματοδότησης της «Απασχόλησης των Νέων» έως το 2020, με σκοπό να υποστηρίξει την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος.
- Από το 2018 μια νέα στρατηγική της Ε.Ε λαμβάνει χώρα και ορίζει ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τις πολιτικές τους για τη νεολαία για την περίοδο 2019 - 2027. Η στρατηγική εστιάζει σε τρεις βασικούς πυλώνες δράσης οι οποίοι επικεντρώνονται στις έννοιες «**εμπλέκω, συνδέομαι, ενδυναμώνω**» (engage, connect, empower).
- Οι παρεμβάσεις υπέρ των NEETs, είναι πλέον κεντρικά ενσωματωμένες στον πολιτικό διάλογο εντός της Ε.Ε δεδομένης και της διόγκωσης του προβλήματος. Το 2019, το 12,6% του πληθυσμού ηλικίας 15–29 ετών άνηκε στην ομάδα των NEETs και ήταν το χαμηλότερο ποσοστό εδώ και μια δεκαετία, αλλά μετά την πανδημία αυτό αυξήθηκε στο 13,7% το 2020 (βλ. Eurofound NEETs) [\(6\)](#)

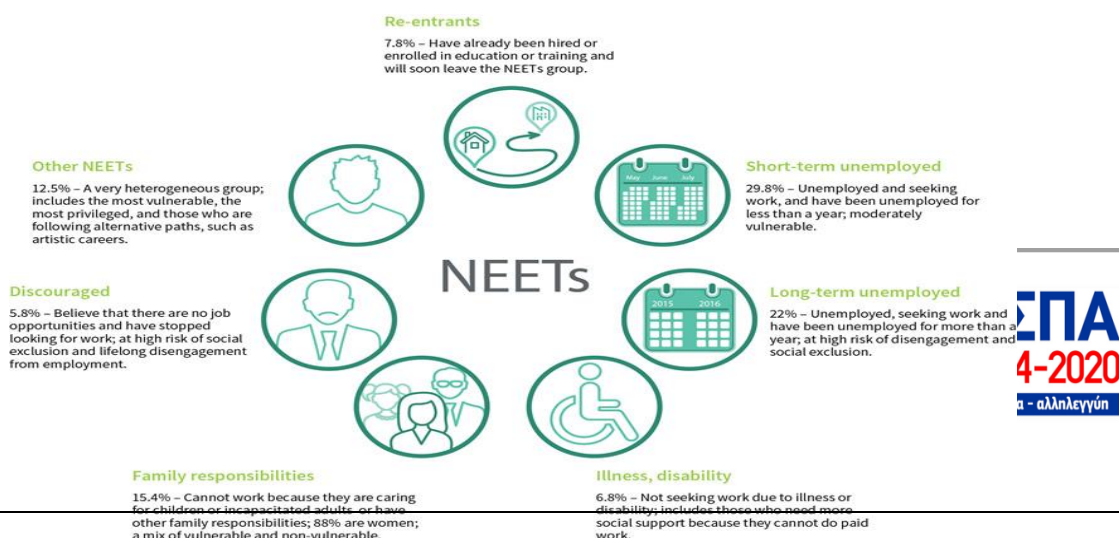
Η ποικιλομορφία των NEETs

Η μελέτη του Eurofound (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας) του 2016 σχετικά με την ποικιλομορφία των NEETs, προσδιορίζει μια νέα κατηγοριοποίηση επτά υποομάδων.. Ο στόχος ήταν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν καλύτερα ποιοι είναι οι NEETs ώστε να γίνει ο κατάλληλος σχεδιασμός μέτρων στήριξης για την κάλυψη της ποικιλομορφίας των αναγκών τους.

Ως εκ τούτου, οι NEETs στην Ευρώπη μπορούν να ταξινομηθούν σε επτά βασικές υποομάδες :

- Οι **Βραχυχρόνιοι Άνεργοι**. Αυτή η κατηγορία αποτελείται από όλους τους νέους που είναι άνεργοι για λιγότερο από ένα χρόνο , αναζητούν εργασία και είναι άμεσα διαθέσιμοι για εργασιακή έναρξη. Μια σύντομη περίοδος ανεργίας, κατά τη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία, μπορεί να θεωρηθεί φυσιολογική και ο βαθμός ευπάθειας των ατόμων αυτής της κατηγορίας αναμένεται να είναι μέτριος.

- Οι **Μακροχρόνια Άνεργοι** . Αναζητούν εργασία για πάνω από ένα έτος . Σε αυτή την κατηγορία ατόμων, υπάρχει υψηλό ρίσκο παραίτησης έναντι προσωπικών στόχων και κοινωνικού αποκλεισμού.
- Οι **Επανεισερχόμενοι**. Αφορά όσους έχουν ήδη προσληφθεί ή εγγραφεί σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης και σύντομα αναμένεται να εξέλθουν από την ομάδα των NEETs
- Οι **Αποθαρρημένοι**: αυτοί οι οποίοι πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν εργασιακές ευκαιρίες και για το λόγο αυτό, έχουν σταματήσει να αναζητούν εργασία. Σε αυτή την υποομάδα παρουσιάζεται υψηλός κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού και μόνιμης αποθάρρυνσης όσον αφορά την αναζήτηση εργασίας.
- Οι **Έχοντες Οικογενειακές Υποχρεώσεις**. Οι συγκεκριμένοι αδυνατούν να εργαστούν διότι έχουν αναλάβει τη φροντίδα εξαρτώμενων μελών του οικογενειακού τους περιβάλλοντος (παιδιών ή ανήμπορων ενήλικων) ή άλλες οικογενειακές υποχρεώσεις. Περίπου το 90% των ατόμων αυτής της κατηγορίας είναι γυναίκες. Όσον αφορά την ευαλωτότητα τους είναι μικτή, αποτελείται από ευάλωτους και μη.
- Οι **Ασθενείς / Ανάπηροι**. Νέοι οι οποίοι δεν αναζητούν εργασία, λόγω ασθένειας ή αναπηρίας. Πρόκειται για άτομα που χρειάζονται περισσότερη κοινωνική υποστήριξη επειδή η ασθένεια ή η αναπηρία δυσκολεύει την ένταξη στην αγορά εργασίας.
- **Λοιποί NEETs**. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά ετερογενές μείγμα που περιλαμβάνει άτομα από το ένα έως το άλλο άκρο του φάσματος της ευπάθειας, όπως: τους πλέον κοινωνικά ευάλωτους, τους δυσπρόσιτους, αυτούς που κινδυνεύουν να αποξενωθούν βαθιά, τους πιο προνομιούχους και αυτούς τους οποίους ακολουθούν εναλλακτικούς δρόμους επαγγελματικής ενσωμάτωσης όπως η απασχόληση στις τέχνες, οι οποίοι έχουν μικρή συμμετοχή στην αγορά εργασίας ή στην εκπαίδευση (βλ. Exploring the diversity of NEETs – Eurofound) [\(7\)](#)

Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στους νέους στην ΕΕ και μέτρα μείωσης του ποσοστού των NEETs

- Στην Ε.Ε των 27, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το ποσοστό των NEETs ηλικίας 15–29 ετών κορυφώθηκε στο 16,1% το 2013, ενώ ακολούθησε μια κάποια αποκλιμάκωση τα επόμενα χρόνια λόγω των μέτρων κοινωνικής παρέμβασης, όπως η Εγγύηση για τη Νεολαία, αλλά και των εθνικών πολιτικών του είδους. Έτσι, το 2019 το ποσοστό μειώθηκε στο 12,6%, το οποίο αντιστοιχεί στο χαμηλότερο σημείο των τελευταίων 10 ετών.
- Ωστόσο, η πανδημία του COVID-19 και οι σχετικοί οικονομικοί περιορισμοί συνέβαλαν στην αύξηση του ποσοστού των NEETs στο 13,7% το 2020, ως αποτέλεσμα της απώλειας θέσεων εργασίας και των ευρύτερων περιορισμών περιορισμών υγειονομικού χαρακτήρα.
- Το ποσοστό των γυναικών NEETs ηλικίας 15–29 ετών στην Ε.Ε ανήλθε στο 15,4% το 2020 και παραμένει υψηλότερο από αυτό των νέων ανδρών (12,1%). Το ποσοστό των γυναικών NEETs είναι υψηλότερο σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη.
- Ο υψηλός αριθμός NEETs υπολογίζεται ότι δημιουργεί υψηλά επιδοματικά ετήσια κόστη στις ευρωπαϊκές οικονομίες, ενώ εκτιμάται ότι οι «διαφυγούσες» κοινωνικές εισφορές και φόροι λόγω της αποχής της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας από την απασχόληση, είναι επίσης σημαντικές. Ενδεικτικά, το 2015 η συνολική απώλεια εισφορών και φόρων στο σύνολο της Ε.Ε υπολογίστηκε σε περίπου 142 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Η έρευνα «Living, Work and COVID-19» του Eurofound για τους Ευρωπαίους, που ξεκίνησε σε τρεις φάσεις, (Απρίλιο, Ιούλιο του 2020 και Μάρτιο του 2021) έδειξε ότι η υγειονομική κρίση δημιούργησε και δημιουργεί νέα εμπόδια κοινωνικής και επαγγελματικής ενσωμάτωσης στους νέους.
- Ως εκ τούτου, υπάρχει ανησυχία μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής στην Ε.Ε ότι τα φαινόμενα αυτά θα ενταθούν και ότι οι νέοι εργαζόμενοι θα είναι τα επόμενα θύματα της οικονομικής επίπτωσης της πανδημίας.

- Επιπλέον, ανησυχητικά είναι τα ευρήματα ερευνών που αφορούν στα επίπεδα ψυχικής ευεξίας των νέων στην Ε.Ε. Ιδιαίτερα όσον αφορά το αίσθημα μοναξιάς και κατάθλιψης, αποδεικνύεται ότι οι νέοι υφίστανται περισσότερο τις επιπτώσεις των πανδημικών περιορισμών και της μείωσης των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, σε σχέση με τον ηλικιωμένο πληθυσμό.
- Την 1η Ιουλίου 2020, προκειμένου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίξει την οικονομική ανάκαμψη από την πανδημία, η οποία είχε σοβαρό αντίκτυπο στη Μαθητεία και την Κατάρτιση των νέων, δημιούργησε μια δέσμη ενεργειών υποστήριξης για την προώθηση της απασχόλησης με την επωνυμία «Γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά». (8)
- Επίσης την ίδια χρονιά, στο πλαίσιο της στρατηγικής της για τη νεολαία, η Ε.Ε διεύρυνε τον ορισμό της για τους «νέους» ώστε να συμπεριλάβει τα άτομα ηλικίας 15-29 ετών (προηγουμένως κάλυπτε τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών) και τον Οκτώβριο του 2020 ξεκίνησαν οι «Ενισχυμένες Εγγυήσεις για τη Νεολαία» με στόχο την παροχή ευκαιριών απασχόλησης.
- Παράλληλα, το «σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2021 εισήγαγε νέους, φιλόδοξους στόχους για τους νέους, όπως τη μείωση του ποσοστού των NEETs από 12,6 % το 2019 σε 9 % έως το 2030. Σύμφωνα με το σχέδιο, τα κράτη μέλη με ποσοστό NEETs πάνω από τον ενωσιακό μέσο όρο θα πρέπει να διαθέσουν για τους νέους τουλάχιστον το 12,5% της χρηματοδότησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ESF Plus), με προτεραιότητα την εφαρμογή των «Εγγυήσεων για τη νεολαία» (9)

Οι NEETs στην Ελλάδα

- Η πρώτη προσπάθεια χαρτογράφησης των NEETs στην Ελλάδα έγινε μέσω της έρευνας που διεξήχθη από το συγχρηματοδοτούμενο έργο «Neets1- Βαρόμετρο Απόντων την περίοδο 2011-13» (4). Η έρευνα αυτή κατάφερε να αποτυπώσει τα χαρακτηριστικά των Ελλήνων NEETs. Τα εξαγόμενα συμπεράσματα ανέδειξαν, μεταξύ άλλων, ζητήματα προς περαιτέρω επιστημονική διερεύνηση όπως τα αυξημένα επίπεδα άγχους των Ελλήνων NEETs, η εξαιρετικά μειωμένη συμμετοχή τους στην κατάρτιση και οι διευρυμένα αρνητικές στάσεις τους για την λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος.

- ο Στην βάση αυτών των ευρημάτων και στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου έργου «NEETs 2» διενεργήθηκε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης (ΚΕΠΕΤ) σε συνεργασία με το ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ έρευνα σχετικά με :
 - α) το ψυχολογικό προφίλ των NEETs και τη χαρτογράφηση των πιθανών συσχετίσεων ανάμεσα στην υπαγωγή στην κατάσταση NEETs με την ύπαρξη ψυχοπαθολογικών διαταραχών,
 - β) την παραμετροποιημένη αποτύπωση των επιπτώσεων της οικονομικής ύφεσης στις επείγουσες διαστάσεις της βιοτικής τροχιάς των νέων γενικότερα και ειδικότερα των NEETs,
 - γ) την διάγνωση και ανάλυση των αναγκών των NEETs σε δεξιότητες μέσω της χαρτογράφησης του προφίλ δεξιοτήτων τους και της συνακόλουθης ταξινομικής κατηγοριοποίησης τους και
 - δ) την ερευνητικά εδραιωμένη ανάπτυξη προγραμμάτων για την κατάρτιση-reskilling και την ψυχολογική υποστήριξη των NEETs, των νέων δηλαδή ανθρώπων που απέχουν από τα βασικά πεδία θεσμικής μέριμνας του κοινωνικού κράτους και ως εκ τούτου είναι εξαιρετικά ευάλωτοι στον κοινωνικό αποκλεισμό. [\(10\)](#)
- ο Σε συνέχεια των ευρημάτων και των προτάσεων αυτών των ερευνών, εκπονήθηκε και εκδόθηκε από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π σε συνεργασία με το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, το μεθοδολογικό εργαλείο «Συμβουλευτική σταδιοδρομίας για την υποστήριξη των NEETs» το οποίο απευθύνετε σε Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού και λοιπούς επαγγελματίες συναφών υπηρεσιών. [\(11\)](#)

Το προφίλ του Έλληνα NEET

- Από την παραπάνω έρευνα που διεξήχθη εν μέσω της οικονομικής κρίσης (2013), μας δίνεται μια ελληνική αποτύπωση του φαινομένου των NEETs :
- ο Η Ελλάδα ανήκει στην ομάδα των κρατών-μελών της Ε.Ε. με υψηλά ποσοστά NEETs. Το έτος 2012 το ποσοστό των Ελλήνων NEETs ηλικίας από 15 έως 24 ετών ανήλθε στο 17,4% φθάνοντας το 2013 στο 20,4%, ενώ για τη διευρυμένη κατηγορία 15-29 έφτασε το 23,2%. Επιπλέον, το ποσοστό της ηλικιακής ομάδας 20-24 ετών ήταν μεγαλύτερο (26,5%) από το ποσοστό των νέων 15-19 ετών (8,6%) (Eurofound, 2012: 29)

- Η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα αποτελείται από 54% γυναίκες και από 46% άνδρες, επομένως η ευαλωτότητα σε σχέση με το φύλο είναι σημαντική, αλλά όχι ιδιαίτερα ισχυρή.
- Το οικογενειακό εισόδημα των Ελλήνων NEETs βρίσκεται σε μέτρια επίπεδα. Το 41% προέρχεται από οικογένειες με μηνιαίο εισόδημα κάτω από 1.000 ευρώ, ενώ το 11% από οικογένειες με εισόδημα μέχρι 1.500 ευρώ. Εδώ ο θεσμός της οικογένειας λειτουργεί υποστηρικτικά προς τους Έλληνες NEETs προσφέροντάς τους καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε σχέση με τους αντίστοιχους άλλων ευρωπαϊκών χωρών.
- Το υψηλότερο ποσοστό τους εντοπίζεται στα νησιά του νοτίου Αιγαίου, τη Στερεά Ελλάδα και τα νησιά του Ιονίου, αν και σε απόλυτους αριθμούς οι Έλληνες NEETs κατοικούν κυρίως σε αστικά κέντρα.
- Το 66,2% έχει εργαστεί στο παρελθόν κυρίως στον τριτογενή τομέα (παροχή υπηρεσιών), ενώ το 26,2% βρίσκεται σε μακροχρόνια ανεργία.
- Το 75% δεν έχει παρακολουθήσει κανένα πρόγραμμα κατάρτισης, επομένως έχει ένα πολύ χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στην κατάρτιση.
- Η πλειοψηφία των Ελλήνων NEETs διαθέτει χαμηλό ή μέσο μορφωτικό επίπεδο (low/medium skilled) (απόφοιτοι Γενικού ή Επαγγελματικού- Τεχνικού Λυκείου) (βλ. GPO & ΚΕΑΔΙΚ 2012: 20). Ωστόσο, σημαντικό είναι το ποσοστό των NEETs, που είναι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (βλ. GPO & ΚΕ_ΑΔΙΚ 2012: 33 και Πανδής & Ζάγκος 2013: 113). Το ποσοστό αποφοίτων δημοτικού ή γυμνασίου είναι μικρό, γεγονός που δείχνει ότι η μαθητική διαρροή δεν αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της ομάδας των NEETs στην Ελλάδα, με εξαίρεση άτομα ανήκοντα σε ειδικές κοινωνικές ομάδες, όπως οι Ρομά, μετανάστες/ πρόσφυγες κ.α. Το 42,9% από αυτούς οι οποίοι εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο επικαλούνται οικονομικούς λόγους.
- Η πλειοψηφία τους ανήκει στο ηλικιακό φάσμα από 20 έως 24 ετών και είναι άνεργοι. Εξ αυτών, το 83,3% βρίσκεται σε αναζήτηση εργασίας.
- Το 96,6% θεωρεί ότι ο ρόλος του κράτους είναι να προστατεύει όλους τους πολίτες ανεξαρτήτως κόστους και το 78,4% φοβάται ότι η έλλειψη κοινωνικών δαπανών δεν θα τους επιτρέψει να εξέλθουν από την κατάσταση ευαλωτότητας.

- Οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δηλώνουν πρόθυμοι να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό για να εργαστούν, ενώ οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δηλώνουν διατεθειμένοι να μετακινηθούν εντός της χώρας με σκοπό την εξεύρεση εργασίας.
- Η βασική επιθυμία και επιδίωξη των NEETs είναι η εύρεση εργασίας, καθώς στη συντριπτική τους πλειοψηφία αυτοχαρακτηρίζονται ως άνεργοι (βλ. αναλυτικά GPO & ΚΕΑΔΙΚ 2012: 34)
- Το άγχος αποτελεί για το 54,6% ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για τη σωματική υγεία τους, το 31,7% εκφράζουν το συναίσθημα της απελπισίας, ενώ σε ποσοστό 15,9% δηλώνουν ότι αισθάνονται μόνοι/αποκλεισμένοι από την κοινωνία (Παπαδάκης, 2013)
- Επίσης, από τα αποτελέσματα της έρευνας του έργου NEETs 2 αναφορικά με το ψυχολογικό προφίλ των Ελλήνων NEETs, φαίνεται να εμφανίζουν περισσότερο άγχος, χαμηλότερο υποκειμενικό αίσθημα ευεξίας (subjective well-being) και χαμηλότερη υποκειμενική αυτο-αποτελεσματικότητα (self-efficacy) σε σχέση με την ομάδα ελέγχου, γεγονός που αναδεικνύει ότι η κατάσταση την οποία βιώνουν, δυσκολεύει την καθημερινότητά τους και μειώνει την διάθεσή τους για ενεργοποίηση. (12)

Γενικές παρατηρήσεις

Είναι φανερό, ότι παρόλη την ετερογένεια της ομάδας των NEETs η οποία αντανακλά μια πολύμορφη πολυπαραγοντική ευπάθεια, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα κοινωνικό φαινόμενο μεγάλης έκτασης και ισχύος, καθώς αφορά ένα σημαντικό μέρος των νέων ανθρώπων του οποίου το παρόν παρουσιάζει έλλειψη σημαντικών κοινωνικοοικονομικών θεσμικών αγαθών και το μέλλον προδιαγράφεται ασαφές.

Πρόκειται για έναν πληθυσμό νέων ο οποίος προσδιορίζεται και διαμορφώνεται από ψυχοκοινωνικές, οικονομικές και εκπαιδευτικές παραμέτρους που χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης και κατανόησης. Επιπλέον, σημαντικός παράγοντας είναι το πολιτιστικό υπόδειγμα της κάθε χώρας όπου παρουσιάζεται το φαινόμενο, όπως αναδεικνύεται από αντίστοιχες έρευνες, (βλ. σελ. 28-30) (5).

Το κοινωνικό αυτό φαινόμενο αφορά σε διαφορετικές ανάγκες και πρόνοιες οι οποίες χρειάζεται να ληφθούν άμεσα , ανάλογα με την επιμέρους κοινωνική ομάδα αναφοράς και τα χαρακτηριστικά της (πχ ΑμεΑ). Ωστόσο, είναι αναγκαίος ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και η

πρόληψη, καθώς η παραμονή στην κατάσταση NEET θα μπορούσε να πάρει διαφορετικές διαστάσεις και εκδοχές, για κάθε υποομάδα (πχ. αποθαρρημένοι, μακροχρόνια άνεργοι, κ.α.)

Συνεπώς, μπορεί να οδηγήσει νέους ανθρώπους στον κοινωνικό αποκλεισμό και αντιστρόφως με την σειρά του, αυτό να αποτελέσει παράγοντα απώλειας κοινωνικού κεφαλαίου και πολύτιμου ανθρώπινου δυναμικού.

Οι επιπτώσεις που προκύπτουν από την υπαγωγή των νέων στην κατάσταση NEET, αντανακλώνται σε τουλάχιστον τρία επίπεδα – τομείς.

- ο στο **οικονομικό** : όπως ήδη έχει αναδειχθεί εξ αρχής από την έρευνα της Impetus.
- ο στο **κοινωνικό** : το ποσοστό των NEETs επί του γενικότερου πληθυσμού των νέων παραμένει υψηλό, ανεξάρτητα από την πτωτική του πορεία την τελευταία δεκαετία χάρη στις σχετικές εθνικές και ενωσιακές πολιτικές. Επιπλέον, το ποσοστό αυτό είναι αυξημένο σε τμήματα του ηλικιακού φάσματος 20-24 και 25-29, το οποίο φτάνει περίπου στην αναλογία του ένας προς πέντε ως προς τον γενικό πληθυσμό. Για παράδειγμα, το 2020 το ποσοστό των NEETs ηλικίας 25 - 29 ετών στην ΕΕ ήταν 18,6 % έναντι του γενικού μέσου όρου 13,7%, ενώ στις χώρες του νότου ήταν πολύ υψηλότερο, με βάσει τα δεδομένα της Eurostat.

Επομένως, το φαινόμενο των NEETs αποστερεί ένα σημαντικό ποσοστό νέων από το παραγωγικό δυναμικό κάθε κοινωνίας με σημαντικές επιπτώσεις στην κοινωνική και οικονομική συνοχή.

- ο Στο **ατομικό**, δηλαδή οι επιπτώσεις της κατάστασης NEET σε προσωπικό, κοινωνικό, ψυχικό και επαγγελματικό επίπεδο, όπως τις βιώνει ο κάθε νέος χωριστά.

Να επισημάνουμε εδώ ότι η συγκεκριμένη ομάδα κοινωνικής ευπάθειας, συμπίπτει ηλικιακά και συγκροτείται από τουλάχιστον δυο επιμέρους ομάδες, τους εφήβους 15 – 17 και τους νέους ενήλικες 18 – 22 ή αλλιώς ευρισκόμενους στην μετεφηβική περίοδο (post - adolescence ή young adult). Αμφότερες, οι δύο αυτές ομάδες σχετίζονται με μια εξελικτική φάση ψυχικής μετάβασης και μετασηματισμού, ιδιαίτερα σημαντική για τη διαμόρφωση στέρεου προσωπικού / επαγγελματικού υπόβαθρου ή αντιθέτως ευθραυστότητας, πρόσφορης για την εκδήλωση διάφορων δυσκολιών συμπεριφοράς.

- ο Οι προαναφερόμενες ηλικιακές ομάδες, αυξάνουν σε βαθμό ευαλωτότητας όταν συνδυάζονται με παραμέτρους όπως η σωματική ασθένεια, η ανεργία, η έλλειψη

ευκαιριών, το αυξημένο άγχος κ.α. Η παρατεταμένη κατάσταση NEET σε αυτές τις ηλικίες, αυξάνει τις πιθανότητες εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής και σωματικής υγείας (13) όπως και του αισθήματος ανασφάλειας, του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και πιθανής ροπής προς την παραβατικότητα ως μέσο αντιμετώπισης των προσωπικών/κοινωνικών δυσκολιών, με μακροχρόνιες επιπτώσεις.

- ο Αντιθέτως, σε ένα ταχέα εξελισσόμενο περιβάλλον, όπου οι κοινωνικές παραστάσεις είναι αρκετά ρευστές και μεταβαλλόμενες, η αγορά εργασίας εκθετικά ανταγωνιστική, η ομαλή μετάβαση στην ενηλικίωση και την αυτονομία ενισχύεται καθοριστικά από την ενεργή συμμετοχή στην εκπαίδευση και την εργασία.

Επίκαιρες πρόνοιες αντιμετώπισης του φαινομένου.

Στη βάση της ανησυχίας που προκαλεί το φαινόμενο των NEETs, όπως αναδείχθηκε από τις έρευνες που έχουν γίνει και τις παρεμβάσεις για τον περιορισμό του, καθώς και της εξέχουσας σημασίας που αποδίδει η Ε.Ε στους νέους ως φορείς ανάπτυξης και προοπτικής στην νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027, το νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» είναι προσανατολισμένο στην προώθηση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και προβλέπει ειδική μέριμνα για τους NEETs. Επίσης, ειδική μέριμνα δίνεται στην ενίσχυση της απασχόλησης των νέων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία», με έμφαση κυρίως στην αναζήτηση, χαρτογράφηση και εξατομικευμένη προσέγγιση των νέων 15-29 ετών της κατηγορίας.

Συγκεκριμένα, το ελληνικό πρόγραμμα η «Απασχόληση Νέων (15-29 ετών) ΕΑΕΚ» περιλαμβάνει δράσεις που απαντούν στη σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ (2020/C 372/01), (14) για «μια γέφυρα προς την απασχόληση – ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία».

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΑΔ&ΚΣ 2021-2027) οι δράσεις απευθύνονται σε όλους τους NEETs ηλικίας 15-29 ετών και διαρθρώνονται γύρω από τα τέσσερα στάδια της χαρτογράφησης, προβολής, προετοιμασίας και προσφοράς. Περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής παρεμβάσεις / τύποι δράσεων:

Χαρτογράφηση, προβολή, προετοιμασία :

- ο -Μηχανισμός και ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος για τους NEETs
- ο Λειτουργία Γραφείων Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (ΓΕΑΣ) σε 50 ΕΠΑΣ και 30 ΙΕΚ της ΔΥΠΑ

- Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τον εντοπισμό, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή νέων 18-25 ετών σε δράσεις των Δήμων και της τοπικής κοινωνίας (national roll out).

Προσφορά :

- Υλοποίηση στοχευμένων δράσεων NEETs
- Προγράμματα ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στην ψηφιακή, πράσινη και γαλάζια οικονομία και σε τομείς υψηλής αναπτυξιακής αιχμής.
- Προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για νέους ανέργους 18-29 ετών.
- Προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για αποφοίτους επαγγελματικής εκπαίδευσης, Β' βάθμιας και Γ' βάθμιας εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις και θέσεις συναφείς με το αντικείμενο των σπουδών τους, (Α ένσημο).
- Πρακτική άσκηση - Μαθητεία: Εφαρμογή Πρακτικής Άσκησης και Μαθητείας ΙΕΚ 15-29 ετών, Εφαρμογή Μαθητείας (Μεταλυκειακό έτος ΕΠΑΛ) 15-29 ετών, Πρόγραμμα Μαθητείας στις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ - ΔΥΠΑ.
- Εξειδικευμένα προγράμματα ένταξης ανέργων νέων έως 24 ετών, ως πληρώματα εξυπηρέτησης σε πλοία θαλασσίων ενδομεταφορών. (Βλ. σελ. 80-82)(15)

Προτάσεις παρέμβασης

Σε συνέχεια των παραπάνω, το Open Social Net διατυπώνει ορισμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν κυρίως στην ψυχοκοινωνική στήριξη των NEETs, δεδομένου ότι οι λοιπές μορφές παρέμβασης (εκπαίδευση, κατάρτιση, προώθηση στην απασχόληση, επαγγελματική συμβουλευτική, κλπ.) έχουν λίγο-πολύ ήδη προδιαγραφεί στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, σε εθνικό/περιφερειακό ή ενωσιακό επίπεδο. Επιπλέον, ο ψυχοκοινωνικός τομέας, αναδεικνύεται από τις επιστημονικές των ερευνών ως σημαντικός ποιοτικός παράγοντας στην διαμόρφωση των NEETs και της καθημερινότητάς τους.

Εντός, αυτού του πλαισίου προτείνονται:

- **Κέντρο Ψυχοκοινωνικής υποστήριξης Neets**, δημιουργία χώρων υποδοχής με στόχο την ψυχοκοινωνική στήριξη των NEETs μέσω Ομαδικής συμβουλευτικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης (empowerment).

Περιεχόμενο, αναδραστικές συνεδρίες , γύρω από ένα corpus θεμάτων σχετικών με τις ανάγκες της ομάδας στόχου , επανατροφοδοτούμενο (feed back) από την ανταπόκριση των συμμετεχόντων (ενδεικτικές θεματικές: διαπροσωπικές σχέσεις, διαχείριση βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων, έντονων συναισθημάτων π.χ. θυμού, φόβου, άγχους, θέματα ταυτότητας, αναζήτηση επαγγελματικού προσανατολισμού - στόχων κ.ά.).

Στόχος είναι η ψυχοκοινωνική ενίσχυση των ωφελούμενων στην αναζήτηση εργασίας, η ολοκλήρωσή της εκπαίδευσης, κατάρτισης κ.ά.

- **Ψυχοκοινωνική στήριξη των οικογενειών NEETs** από επαγγελματίες ψυχικής υγείας (πχ. κοινωνικό λειτουργό , ψυχολόγο) όπου αυτό είναι αναγκαίο (π.χ. οικογένειες που διαβιώνουν σε συνθήκες φτώχειας, με προβλήματα ανεργίας, πολιτισμικής ετερότητας, ψυχοκοινωνικά κ.ά.)
- **Δράσεις πρόληψης και ενημέρωσης στα σχολεία** πχ. στοχευμένες παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γύρω από ζητήματα επίκαιρα, για την εφηβεία, την σταδιοδρομία, κοινωνικά κ.ά. σε σχολεία υποβαθμισμένων περιοχών της Αθήνας.

Πηγές

(1) Impetus Private Equity Foundation, Make NEETs History in 2014, London, 2014 Executive summary [\(1\)](#)
Μετάφραση : Ένας νέος που βιώνει μια περίοδο NEET θα χάσει, κατά μέσο όρο, έως και 50.000 £ σε κέρδη από τον εργασιακό του βίο, σε σύγκριση με έναν συνομήλικό ο οποίος δεν βιώνει μια περίοδο NEET. Επίσης, θα χάσει έως 225.000 £, κατά την ίδια περίοδο σε σύγκριση με έναν συνομήλικό που δεν ήταν ποτέ NEET και που έχει αποφοιτήσει από πανεπιστήμιο. Το μακροχρόνιο αντίκτυπο που θα αφήσει μια περίοδος NEET στην οικονομική ζωή ενός νέου είναι δραματικό. Αν δεν αποτρέψουμε τους 120.000 από τους σημερινούς 13χρονους που κινδυνεύουν να γίνουν NEETs από αυτό, συλλογικά πρόκειται να χάσουν 6,4 δισ. λίρες. Αυτό έχει μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα στο κοινωνικό σύνολο. Εάν δεν μπορέσουμε να λύσουμε αυτό το μακροπρόθεσμο, διαρθρωτικό πρόβλημα, τότε θα κοστίσει υπερβολικά στη Βρετανία, χαμένους φόρους, πρόσθετες δαπάνες δημοσίων υπηρεσιών και συναφείς επιπτώσεις όπως η εγκληματικότητα των νέων και η κακή υγεία, επιπλέον 77 δισ. λίρες ετησίως.

(2) Επείγουσα ανάγκη μεταρρυθμίσεων για να επιτύχει η στρατηγική της Λισσαβόνας <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM%3ac11071&msclid=045af019ae8011eca66ed96fc9d826fa>

(3) Bridging the Gap. Report by the Social Exclusion Unit 1999

(4) Βαρόμετρο Απόντων οι NEETs Πρακτικά Συνεδρίου Επμέλεια Νίκος Παπαδάκης http://neets2.soc.uoc.gr/?page_id=93&lang=el

- (5) INE/ΓΣΕΕ Αθήνα 2020. Νέοι εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης & απασχόλησης στην περιφέρεια Θεσσαλίας
- (6) Eurofound Neets EU context <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>
- (7) Exploring the diversity of NEETs.
https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1602en.pdf
- (8) Στήριξη της απασχόλησης των νέων : Γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0276>
- (9) Eurofound – infographic - Youth in the EU
https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/youth_infographic_26112021.pdf
- (10) EEA Grants/GR07-3757 <http://neets2.soc.uoc.gr/wp-content/uploads/2017/12/Neets2-Project-Presentation.pdf>
- (11) 1_NEETs_theory https://www.eoppep.gr/images/SYEP/1_NEETs_theory.pdf
- (12) ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ. Τα βασικά πορίσματα της έρευνας Βαρόμετρο απόντων https://www.kanep-gsee.gr/sitefiles/files/Neets_presentation_1.pps
- (13) Health status among NEET adolescents and young adults in the United States, 2016–2018
[10.1016/j.ssmph.2021.100814](https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100814)
- (14) Σύσταση του Συμβουλίου της 30ής Οκτωβρίου 2020 για «μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία»
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT>
- (15) ΕΥΔ ΕΠ «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027»

Open Social Net - Αθήνα, Ιούνιος 2022, Γ. Καβαλιεράτος, Στέλεχος Άμεσης Παρέμβασης - Ψυχολόγος